

»Valrätt tillkommer inom den kommun, der han bosatt är, hvarje svensk medborgare, som fyllt 21 år och ej genom laga kraftvunnet utslag blifvit dömd förlustig medborgerligt förtroende.»

Stockholm den 14 Februari 1872.

A. W. Uhr.

N:o 197.

Af Herr **C. E. Hjelm**: *Om utarbetande af ny stadga för den allmänna folkundervisningen i riket.*

Uti motion N:o 185 har jag hos Riksdagen gjort framställning om reglering af folkundervisningen i riket. Deruti har jag äfven föreslagit att behovet för dem, som önska, utöfver hvad äfven en fullt ordnad folkundervisning förmår meddela, förskaffa sig en större medborgerlig bildning, må blifva tillgodosedt. Genom detta mitt förslag blefve det möjligt att indraga de mindre läroverken, bereda rum för dem, hvilka önska, antingen för direkt öfvergång till det praktiska lifvet eller för inträde vid de tekniska skolorna, förskaffa sig på kortare tid en mera mot behovet svarande undervisning, och slutligen blefve derigenom af Staten rum lemnadt för den unga qvinnan, att förskaffa sig det högre mått af skolbildning, hvarutaf hon är i behof i den utvidgade verksamhet, som möter henne i lifvet. Enligt min fulla öfvertygelse är tiden inne för en sådan reform, som för landet är så behöflig; men, för den händelse denna min åsigt icke skulle delas, får jag, på skäl som äro anförda i ofvanberörda motion, härmedelst till Riksdagens pröfning öfverlemnna närlagda förslag, dels för en ny organisation af folkskolan (A och

B), och dels för en högre medborgerlig undervisning (C), och därför vördsamt föreslå:

att hufvudgrunderna för en ny folkskolestadga må af Riksdagen bestämmas och öfverlemnas till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan, att Kongl. Maj:t låter utarbета en ny derpå grundad stadga för den allmänna folkundervisningen i riket och densamma nästa Riksdag till pröfning förelägga.

Om remiss till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1 anhålles.

Stockholm den 14 Februari 1872.

C. E. Hjelm.

I.

Den Allmänna Skolans ändamål:

att uppfostra ungdomen till sannt religiösa, sedliga, tänkande, kunniga, borgerligt gagnande samhällsmedlemmar, som älska sitt fädernesland och hafva sinne för husliga dygder.

Hela skolinstitutionen indelas uti:

- A. *Småskola* (första klassen),
- B. *Skolans lägre afdelning* (andra och tredje klasserna), motsvarande nu varande folkskola, och
- C. *Skolans högre afdelning* (fjerde och femte klasserna), som ersätter nu varande högre folkskola, pedagogier och treklassiga läroverk, och som lemnar tillfälle för båda könen att förskaffa sig en högre medborgerlig bildning.

Småskolan, (första klassen) utvecklar barnens religiösa sinne, och genom åskådningsöfningar samt läroböcker undervisar i:

- 1:o. Bokstafskänedom, stafning och innanläsning,
- 2:o. Kristendom,
- 3:o. Naturläran's allmännaste grunder,
- 4:o. Svensk geografi,

5:o. Skrifning samt hufvud- och tafvelräkning till och med division, och

6:o. Sång — der hinder icke möta.

Denna skola blifver sålunda hemmens medhjelparinna.

Den allmänna skolans lägre afdelning, andra klassen (minimiklassen), undervisar uti:

1:o. Innanläsning,

2:o. Kristendom,

3:o. Naturlära,

4:o. Matematisk, fysisk och svensk politisk geografi,

5:o. Svensk historia,

6:o. Helsolära, rörande kroppens vårdande, läkarehjelp och återställande af genom olycksfall domnade lifskrafter,

7:o. Statskunskap, rörande statsorganisation och representativa samt kommunala förhållanden,

8:o. Stil- och rättskrifning,

9:o. Räkning till och med användande af decimalbråk och division i sorter,

10:o. Sång,

11:o. Gymnastik, marscher och vändningar, samt

12:o. Handaslöjder och trädgårdsskötsel.

De barn, som vid 13 års ålder icke någorlunda lärt, hvad 1—9 upptaga, och icke heller vid denna ålder börjat med allvar begagna allmän eller ordnad enskild skolas undervisning och dermed fortfara intills detta minimum af kunskaper är förvärfvadt,

sättas på målsmäns bekostnad i skola för så lång tid, som behofvet påkallar, och underhållskostnaden uttages af den tredskande — vid behof genom exekutiva åtgärder.

Värnlösa och medellösa föräldrars barn erhålla hjelp för skolgångens underlättande genom kommunens fattigvård, der icke andra hjälpkällor finnas:

På det hvar och en i verkligheten må inhemta de kunskaper och dermed erhålla den själsförädling och förståndsskärpa, som här äro upptagna till det minsta, hvilket bör komma alla till del såsom medlemmar i samhället, föreslås:

a) att ingen må till beredning för den första nattvardsgången emottagas förrän efter *utgående* ur skolans andra klass, och att detta icke får ske förrän minst försvarligt afgangsbetyg (äfvén upptagande upp-

förändret under läroåren) erhålles öfver förvärfvet af de 9 förstskrifne läroämnena, efter offentligt aflagdt prof i skolan.

b) Ingen vare pliktig att i allmän skola förvärfva dessa kunskaper, men alla som icke åtnjuta undervisning inom allmänt läroverk, under inspektion stående enskild skola eller ordnad känd hemundervisning, som åtminstone motsvarar skolans, vare skyldige, på dertill utsatta tider, inställa sig i skolan för profs afgifvande på, att dessa kunskaper äro under inlärande eller redan förvärfvade.

c) Efter afgång från skolan, enligt punkten a), hvilket icke får ega rum förrän efter fyllda 13 år, är den, som erhållit afgångsbetyg, skyldig att, på derfor utlysta förhör i Januari, April och Oktober, afgifva prof, att kunskaperna hållits vid makt, och förhållandet antecknas på betyget.

d) Försummas nödiga repetitioner och inställelse vid förhören, åligger den försumlige att förskaffa sig nytt, godkänt kunskapsbetyg, innan den får delta i kommuniionsberedningen.

e) Skolläraren åligger, att uti dertill afsedd inbunden bok föra anteckningar öfver afgångs- och repetitionsförhör och utlemnade betyg, hvilka anteckningar skola vara tillstädes vid inskrifningen i nattvardsskolan samt förvaras till framtida efterrättelse.

Undervisningen inom denna klass bör vara så afpassad att, vid utgång derifrån, kunskaperna utgöra å ena sidan ett afslutadt helt för sig och å den andra äro passande för en omedelbar fortsättning i samma afdelnings följande, eller

tredje klassen, till hvilken ingen må uppflyttas, som icke genom aflagdt kunskapsprof visat sig ega här förut omförmälda minimikunskaper.

I denna klass öfvas samma läroämnen som uti den föregående, men till utvidgadt omfång. Derjemte lemnas der undervisning i:

13:o. Svenska språket och ämnesskrifning genom egna uppsatser,

14:o. Allmän historia,

15:o. Geometri och liniar- samt frihandsteckning, och

16:o. Skjutöfningar för gossar.

Läroböckerna, som begagnas inom denna afdelning, böra i samband

omfatta en mindre och en större kurs, åtskiljda genom olika stilar, hvaraf den förra läses inom andra och den sednare uti den tredje klassen.

Endast fullständigt inhemtande af hvad som erfordras för utgående från denna klass, berättigar till inträde i

Skolans högre afdelning, hvilken omfattar fjerde och femte klasserna.

Uti denna afdelning är undervisningen en fortsättning från den föregående och ordnas på sådant sätt:

att de ynglingar och flickor, som önska förskaffa sig en vidsträcktare, icke vetenskaplig, boklig underbyggnad, antingen för derefter direkt öfvergång till det praktiska lifvet eller för inträde vid de tekniska skolorna, der må kunna få sitt behof tillfredsstäldt, och icke, såsom nu, tvingas till läroverken under några år, för att inhemta blotta elementer — icke gagnande för lifvet — af hvad som erfordras för maturitetsexamens afläggande.

Genom anordnande af sådan högre afdelning, kunde man icke blott indraga de treklassiga läroverken och dem som äro ännu mindre, utan man erhöle äfven, utom fördelen att få sådana lärdomsskolor, af hvilka landet har behof, ett af staten likaledes lemnadt rum för qvinnan att förskaffa sig ett högre mått af kunskaper, än hvad den lägre afdelningen — folkskolan — förmår meddela och hvaraf hon är i behof, genom den utvidgade verksamhet, som alltmera gör sig för henne gällande i lifvet.

II.

Hvad de myndigheter vidkommer, under hvilka skolan skall sortera, torde meningen numera vara temligen allmän, att en skola, som har den allmänna medborgerliga undervisningen till sitt mål, bör — utom hvad religionsundervisningen beträffar — blifva en civil angelägenhet och såsom sådan, hvad småskolan och den nedre afdelningen vidkommer närmast stå:

under en inom hvarje kommun på kommunalstämma vald styrelse jemte ordförande, och i hvilken pastor i församlingen är sjelfskrifven ledamot, och såsom denna styrelse närmast stående: en af landstingen för landstingsområdet vald skolöfverstyrelse.

Den högre afdelningen ställes närmast

Under landstingsområdets skolöfverstyrelse.

Hela skolinstitutionen öfvervakas från det allmännas sida:
genom af Kongl. Maj:t utnämnde inspektörer.

Inspektörerne åligga:

- 1:o. att minst en gång om året besöka hvarje skola inom distriktet;
årligen afgifva special berättelse öfver förhållandet vid samtliga skolorna till öfverstyrelsen, som dem med eget utlåtande öfverlemnar till regeringen.
- 2:o. inom kommunerna göra nödiga påminnelser, tillhandagå med råd och uppmuntringar och till öfverstyrelsen anmäla oordningar, som på uppmaning icke blifva rättade. Öfver sådana anmärkningar infordrar öfverstyrelsen förklaring, och, der icke behöflig rättelse kan på annat sätt vinnas, anmäles förhållandet hos Konungens Befallningshafvande för rättelses erhållande.
Hvad deremot religionsundervisningen vidkommer, bör församlingens pastor derom hafva omvårdnad och domkapitlet dernäst vara närmaste auktoritet.

Ännu saknar vår svenska folkskola en bestämd allmän arbetsordning, som gifver likstämighet och ordning åt undervisningen inom det hela. Denna brist bör äfven afhjelpas genom:

att läsordning utarbetas till norm för hela riket, och hvilken bygges på sådana grunder, att själsförmögenheterna harmoniskt utbildas samt kärleken och vördnaden för det oändliga väckes och lifvas, men äfven att den gifver ledrum för olika artförhållanden.

III.

Småskolor upprättas inom kommunerna till mot behofvet svarande antal.

Nedra afdelningens skolor till minst en för cirka hvar ett tusende femhundra innevånare, och af den högre afdelningens skolor anordnas minst *en* inom hvarje län och derutöfver, i mån efter som behofvet ger sig tillkänna, och de små läroverken blifva indragna.

Genom att de nya, bättre för ändamålet ordnade, småskolorna, som orsaka blott en kostnad af cirka 250 R:dr för hvar och en, kunde öfvertaga en stor del af den undervisning, som nu tillhör folkskolorna, hvilka kosta omkring 700 R:dr för hvar och en, allt räknadt för år, blefve till-

fälle, att i stället för att öka närvarande folkskolor, dem till antal förminska.

De förstskrifne eller småskolorna förses af kommunerna med rum, värme och materiel.

Der lokala förhållanden gör sådant nödvändigt, kan den ambulera på högst tre stationer under läsåret. I detta sednare fall bör det åligga lärarinnan, att på den från skolan fria dagen i hvarje vecka under lästiden omvexlande hålla förhör med och undervisa barnen inom de skol-fria rotarne.

Skolan fortgår åtta månader om året med 25 timmar i veckan, fördelade på fem dagar.

Undervisningen bestrides af företrädesvis lärarinnor, som tagit examen vid af landstingen anordnade och underhållna seminarier, vid hvilka de blifvande lärarinnorna, efter att före inträdet i dem hafva inhemtat minimikunskaperna, undervisas i fem månader uti för deras bestämmelse afsedda läroämnen och praktiska öfningar.

Lärarinnornas löneförmåner kunna, med afseende på deras från skolan lediga tid och, relativt till mannens, mindre behof, inskränkas till ensamt boningsrum med bränsle och 175 R:dr i årlig lön, hvartill staten fortfarande bidrager med 75 R:dr till hvar och en fullt ordnad sådan skola.

Nedra eller folkskoleafdelningen blifver deremot den läroanstalt, hvilken skall meddela det allmänna vetande i kunskaper, som är nödvändigt för hvar och en såsom samhällsmedlem att ega. Samhället är *detsamma* för hvars skull denna skolafdelning bör vara till med sin undervisning, och då så är, bör staten alltså förnämligast den underhålla. Kommunernas utgifter till densamma deremot inskränkas till anskaffande af lokaler med hvad dertill hörer, boställsrum, till lärarnes löneförmåner hörande natura persedlar och utöfver minimilön af kommunerna sjelfva anslagna lönetillägg. När nu småskolorna, enligt denna skolplan, komme att till en högst betydlig del öfvertaga den undervisning som nu tillhör folkskolan, blefve det tillfälle att till antalet förminska dessa sednare eller deremot svarande läroanstalter, då deremot, efter nu varande förhållanden, behofvet nu påkallar än flera. Genom detta blefve det sålunda möjligt för både staten och kommunerna att göra besparingar, och jag för min del kan icke inse, hvarföre 700 R:dr skola betalas för en sak som kan erhållas för 250. Dessutom så tryckes landtbefolkningen af i allmänhet stora kommunalskatter och, då lärarelönernas utdebitering öka desamma, samt vidare dessa i förening med grundskatter, allmänna onera och bevillning m. m. taga en väsendtlig del af jordbrukets netto-

afkastning i anspråk, på sina ställen alltsammans, är det helt naturligt, att en af så svåra skattebördor tryckt menighet blifver mindre vänligt stämd mot allt, som orsakar nya skattetitlar, och skolan komme alltså lättare vinna förtroende, — om lärarelönerna utgingo från den kommunala budgeten. Hvarföre på alla dessa skäl föreslås:

att Staten öfvertager berörde lärares hela kontanta aflöning till minimibelopp och ålderstillägg.

Lärarne vid denna afdelning motsvara närvarande folkskolelärare, hvilka det skulle åligga:

att, der icke ett visst större antal barn påkallade fördelning, samtidigt undervisa båda klasserna.

Hvad deras antagande till platserna vidkommer, föreslås:

att kommunalstämman väljer inom tre af de sökande, som skolstyrelsen uppfört på förslag, och som aflagt undervisningsprof. Vid dessa val bör en röst tillkomma hvarje kommunallemot. Der skolläroretjenst är med annan syssla förenad, sker t. ex. valet på hitintills öfligt sätt.

Inom skolans högre afdelning

aflönas lärarne uteslutande af statsverket, och utnämnas på förslag af öfverstyrelsen inom landstingområdet af — — — —, och en lärare anställes för hvarje klass.

Lärarne inom denna afdelning böra till kunskaper, löneförmåner och befordring vara likställige med lärarne vid elementarläroverken.

IV.

Då icke så alldeles ringa vikt ligger derpå, att stadgarne rörande lärarnes löneförmåner äro bestämda och tydliga, hvarigenom tvister, som alltid verka störande på skolgång och undervisning, blifva förebyggda; men då närvarande stadganden, som höra till lärarnes löneförmåner om tjenlig bostad, nödigt bränsle, kofoder och planteringsland, icke äro det, hvarigenom många t. o. m. stora obehagligheter uppkommit, torde, till förekommande derutaf, och för det att likställighet äfven deruti kunde komma ega rum, böra stadgas, att, för nedra afdelningens eller folkskolans lärare,

bostaden skall bestå af kök och dermed sammanhängande två boningsrum jemte en vinds- eller deremot

svarande annan kammare samt uthus efter nödigt behof, enligt ortens bruk;

bränsle: det behöfliga för boställsrummen och ekonomibehof;

kofodret: efter mot vanlig utfodring svarande stråfoder för en ko;

planteringsland: minst tre kvadratrefvar dertill duglig jord invid eller i närheten af lärarens bostad; samt

der detta icke lemnas, läraren må efter uppskattning därför erhålla ersättning.

Ehuru icke folkskolelärarnes pensionering direkt berörer sjelfva undervisningslagen, men då undervisningen och gagnet af densamma står i nära beroende af lärarens krafter, och det på ett så nära sätt, att, om undervisningslagen är aldrig så ändamålsenlig, skolgången den ordentligaste, och inspektionen den noggrannaste, en god för lifvet gagnande allmän folkundervisning dock ytterst beror af den kraft och den energi, som läraren besitter, och då han, enligt naturens lagar, icke kan ända till sextio års ålder vara i besittning af den själskraft, som en lärare verkligen behöfver för att fylla sin plats, torde samhällets eget intresse fordra en afkortning af berörde lärares tjänste- och lefnadsålder för erhållande af deras lilla pension.

N:o 198.

Af Herr **R. Ehrenborg**: *Med förslag till ändringar i 9, 13, 16, 18, 23 och 33 §§ af gällande Riksdags-ordning.*

Då vårt nya representationsskick ännu icke hunnit så länge fungera att man fullt klart kan bedöma dess verkningar, så torde för någon tid